

Изази сваког
четвртка у недељу

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на годину 5 круна. Поједи-ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по ценовнику. Ако се више од три пута уређују, рачунају се јефтиније. —

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу уредништву „СРПСКОГ КОЛА народног листа“. Рукописи се не враћају. —

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Промјена Владе.

На банској столици сједи сада д-р Никола пл. Томашић, одјелни предстојник за унутрашње послове је Левин Чаврак, за богоштовље и наставу д-р Милан Амруш, а за правосуђе још није нађен нови човјек, него то мјесто засад још заузима Аранички. Но и он ће убрзо одступити, а на његово мјесто биће постављен други човјек.

Да је дошло до ове промјене на влади, то је заслуга српско-хрватске коалиције. Прије свега, коалиција је Фридриховим процесом доказала, да није велеиздајничка, и да је све лаж, што се против ње износило са стране Рауха и његових помагача. Али у Бечу још нису престали сасвим сумњати у коалицију. Уз то је Раух лагао, како је народ прешао у његов табор и молио да му пусте, нека он проведе нове изборе, па ће се видјети, да је коалиција свршила. Они су му то обећали. Раух је почео правити највећа насиља код састављања изборних листина, надајући се тијем и употребом силе код избора побједити.

Но у то краљ посла за министра предсједника у Угарску бившег нашег бана грофа Куена Хедерварија. Овај није никад марио Рауха. Знао је да је лажа, залоканац и човјек нечистих прстију. Уз то позна прилике у Хрватској, па је видио, да је све поштено против Рауха, и ако би он остао, да би могло доћи до зла.

Зато је Куен ступио у преговоре с коалицијом, не би ли се дошло једанпут до законитог стања у Хрватској. Коалиција не би могла још доћи на владу, јер још нису престали посве сумњати у њу у Бечу. А коалиција не би ни хтјела на владу, догод се не укине жељезничка прагматика, којом је противзаконито код нас узаконен на жељезницама мађарски језик, због чега је и оставила 1907. год. владу. Морала се дакле поставити влада изван странака, тако звана прелазна, привремена влада.

Послије преговора, који су трајали неколико дана, споразумјела се коалиција с грофом Куеном, да се постави на владу Никола Томашић и његови људи из бивше народне странке,

коју је коалиција срушила 1906. Дужност је ове владе, да у Хрватској опет uvede устав: сазове сабор, предложи му рачуне земаљске на одобрење (Раух је двије године трошио земаљски новац без сабора), укине све Раухове противзаконите одредбе и предложи сабору закон, којим се код нас проширује право гласа, тако да ће га имати 250 до 300 хиљада људи мјесто досадашњих 40 хиљада. Ова влада мора у сабору изјавити, да је и она против жељезничке прагматике као и коалиција, те да ће, чим се у Угарској uvede ред и почне радити сабор, започети преговоре, да се прагматика укине.

Тако смо једва једаред иза двије године тешких борба с Рауховом тиранијом дошли до законитог стања у земљи.

За нас је највећа тековина проширење изборног права. По погодби склопљеној између коалиције и нове владе, добиће право гласа сваки онај ко плаћа у личокрбавској и подрушкоричејкој жупанији 6 К државног пореза, а у осталој земљи 10 К. А до сад су га имали они који су плаћали по 15 К у Лици и 60 К у осталим крајевима и чиновништво, тако да је скоро половина изборника било чиновника, које влада има у рукама. Према томе, ако би дошао какав насилник као Раух и притиснуо чиновнике, народ не би могао никад доћи до побједе и извојевања својих права.

Кад се створи нови изборни закон, распустиће се сабор и расписати нови избори. Овај нови сабор моћи ће тражити опће право гласа, то јест, да сваки пунољетни човјек има право гласа, па макар не плаћао ни филира пореза.

Коалиција је то тражила и сада, али краљ је томе противан, док се у Угарској не uvede опће право гласа. Зато је тамо и послан гроф Куен.

Осим те тековине, стало се на пут Рауховим безаконима, која су превршила сваку мјеру, и расипању земаљског новца, који је тако разбациван и туран у џепове разним улицима, под видом којекаквих потпора и награда, да су сад све земаљске касе празне.

И уз све то ми Срби не ћемо више бити изван закона, моћи ћемо као Срби радити своје

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

српске послове. Све Раухове наредбе, издане против Срба биће укинуте.

И сада текар настаје за нас вријеме, да у народу радимо: освјешћујемо га, удружујемо и спремамо, да буде јак и снажан, више него до сад, ако би наишле можда у будућности нове невоље на нас. Јер сад смо видјели, да нам нико није пријатељ, да се у свему морамо осло- нити на се.

Зато сада треба још више радити и на проширењу овог листа, којему и није друго посао, до то, да српског сељака просвијети и спреми за борбу са свима незгодама у животу. Десетине и десетине хиљада српских сељака стећи ће сад право гласа. А прије него што гласају, морају знати, како ће гласати, шта је њихова дужност и право према држави, шта је дужност и право државе према њима. То знање не могу из зрака усисати, то треба научити. А научиће их томе „Српско Коло“. Ваља га зато што више ширити у народ.

Бројеви смрти.

V.

Друго средство, којим можемо спријечити опадање српског народа у Славонији и зауставити туђинску бујицу, није ни у чем другом, до у том, да тамо насељавамо Србе из других крајева. Дакле, да радимо оно што раде странци: из оних крајева, гдје је густо и претијесно, да шаљемо народ тамо гдје је ријетко.

А хвала Богу, не мисли свуда српско племе, као Срби у Славонији и Угарској. Има и сад крајева, гдје се дијете сматра благословом божјим, а не теретом. Нађе се тамо и сад Срба тежака, који се растављају са женом, ако је природа и Бог начинише нероткињом, а камо ли, кад би она то сама учинила. Сретао сам доста српских ратара, којима сам налазио њихов кућерак набијен дјечицом. И кад би домаћин опазио како ми се смије лице на тај лијепи видик, он би сав весео и поносит рекао: Ово су моји Југовићи, господине! Знали су често у тим крајевима тежаци преда мном казати: Како је оно ружно видјети госпоје по градовима. Сигурна, једра, као гром, а једно дијете уз њу. Ма свеједно као квочка с једним пилетом. Прољеће грануло. Идеш сеоским сокаком. Смијех, вриска, писка, граја, један урнебес. Читава јата бјело- главе, русоглаве, црнокосе дјечице измилила из кућа, играју се, нагањају, свађају. Тебе обузима милина. Видиш их како расту, напредују, уче, раде, како постају бољи, паметнији, слободнији од нас и разносе свијетом добар глас српског имена. Јер више ће још у свему добру и напредну од нас одскочити они, него што

смо ми од својих отаца, који се родише пред по вијека. Јата ове дјечице кажу ти, да имаш зашто живјети и радити, јер непресушан је извор, из ког избијају нова српска кољена. Нека окресују, подстризују крошњу стабла српског, оно се вјечито подмлађује, дебло и огранци његови дебљају. И доћи ће час, лијепи дани прољетњи, кад ће сокови његови тако потјерати, снага његова тако набујати, да ће малак- сати руке поткресачима, ножице им испати из уморних руку, а дрво српско остати на миру, високо, крошњасто и снажно, да му ништа више неће моћи нашкодити.

То су они крајеви, гдје живи онај високи, коштуњави брђанин српски, чврстих живаца као конопи, снажних као челик мишица, тијела очврсла у борби с природом опором и непријазном. То су они што се не боје борбе с оскудицом, неприликама никаквим, а камо ли да се боје рођене дјеце своје па да их у заметку гуше.

— Куда ћеш с дјецом, Јоване?

— А, не ће пропасти, господине. Ова два старија оставићу на грунту. Ако ми узму у солдате овог другог, могао би добити какву службу. Онога трећег турићу у занат. Хвала Богу, ено у Загребу „Привредника“! А онога црнца, што се тамо кеси, даћу на трговину. Свикао се нашем господину Т. (трговцу у селу) као икада. Вели да ће га узети себи на наук. Варакне ли господин, послаћу и њега „Привреднику“. Кћери ћу разудати. Лако је то. Само нека њима Бог да здравља. Ваљаће они мени чудо. Ова два старија већ ми добрано помажу на дјелу, а и ови мањи заслуже своју корицу крува уз благо. Туђин и најамник поједоше човјека тежака. Да, нека њих, нека, неће они пропасти. — И помилује по раскуштраној главици своју мјезимицу, што се привила уз његову ногу и зачуђена гледа у господина, који нешто дивани с њезиним „ћаком“.

Лика и Крбава, крајеви слуњски и Банија насељени су таквим сојем српским, укратко, цијела Горња Крајина. То је она кошница, из које без прекида излијећу ројеви српски и спуштају се по Босни, Славонији, па чак и Сријему. Кад би преврнули старе књиге, нашли би, да је барем трећина Славонаца и Сријемаца потекла из ове кошнице српске. Веле: Херцеговина свијет насели, а себе не расели. То вам вриједи и за ове српске крајеве.

Знаде бити и криво другим Србима, па им се отме ријеч: Ако је трговац — Личанин; ако је занатлија — Личанин; ако је финанц, лугар, жандар, учитељ или други чиновник — опет Личанин! Али право немају. Јер, да није њих, заузео би та мјеста други, можда и крвни душманин српски. А што Личанин заузима све више и више такве положаје, то је разумљиво. Јер

онај ко је очврснуо у борби, ко се не боји никаквих незгода, који зна да ће га радина рука и бистар ум извући из сваке неприлике, мора се пробити напријед кроз оне размажене, омекшале, што се боје чак рођене дјеце своје. А онда, нужда закон мијења. Они се множе, земља њихова је неплодна, неиздашна, крвавим знојем се одбијају из ње њени плодови. Зато њима постаје тијесно. И они морају у свијет, као што пара диже поклопац, да избије ван, а поклопиш ли чврство, да другачије ван не може, она ће лонац распрштати у парам парчад и разићи се у зраку. И да сву Горњу Крајину обзићеш зидом као Велебит дебелим и високим, народ би се проврс ван, или пењући се преко њега, или рујући крозањ.

Ми морамо бити сретни и весели, што има у Хрватској један крај наш, у ком се толико множи наше племе, да сувишком можемо испунити празнине на другој страни. Па мјесто да је иком криво, морамо упријети сву своју памет и вјештину, да што је могуће више тога народа преведемо у крајеве, у које је наврла туђинска бујица, не би ли је зауставили. Ми морамо Србе из горњих, чисто српских крајева пресељавати у Славонију, а устреба ли, и у Сријем.

О том још у идућем, задњем чланку. 6.

Рођење Душаново.

Сан уснила госпоја краљица
Вјерна љуба Дечанског Стефана,
Ђе јој ниче позлаћена грана,
Позлаћена грана од јаблана
Из њедарца, од живог срца,
Пак израсте небу под облаке,
По свој Босни разавила гране,
Разавила гране изабране
По свој Босни и Херцеговини
А око ње остало цвијеће.
Сваки цвијет поклања се редом
На висини великом цвијету,
Који гледа по широку св'јету,
Мириш даје свакоме цвијету.
Кад краљица таки сан уснила,
Ода сна се љуто препанула,
Пак иза сна на ноге скочила,
Како скочи ко да се помами,
Пак умива своје б'јело лице,
Своје б'јело лице и грхоце.
Кад с' умила и Богу молила,
Објема се рукама поднимила,
Поднимила, па се замислила.
Све мислила, на једно смислила,

Пак од земље на ноге скочила
Право иде господару своме,
Господару Дечанском Стефану.
Она њему добро јутро виче.
Господар јој прихватио здравље.
Госпоја му сједе уз кољено,
Сузе проли, а њему говори:
Здраво био, господару мио,
И у здравље рујно винце пио!
А вели јој славни краљ Стефане:
Љубо моја, српска госпојице!
Што си јутрос тако невесела?
Што прољеваш сузе низ образе?
А вели му госпоја краљица:
Господару, славни краљ Стефане!
Ноћас сам ти чудан сан уснила,
И у сну се љуто препанула,
И ово сам у санку виђела:
Ђе пониче позлаћена грана
Из њедарца, из мог срца жива,
Пак израсте небу под облаке,
По свој Босни разавила гране,
По свој Босни и Херцеговини,
А око ње остало цвијеће.
Сваки цвијет поклања се редом
На висини великоме цвијету
Који гледа по бијелу свијету,
Мириш даје свакоме цв'јету.
Кад то зачу славни краљ Стефане,
Овако је госпи говорио:
Љубо моја, госпојо краљице!
Добар санак, а у добар данак,
Бог ће дати, па ће добро бити,
Од тога се немој препадати,
Ја ћу теби санак толковати:
Што си, госпо, у санку виђела,
Ђе пониче позлаћена грана
Из њедарца, од твог срца жива
Позлаћена грана од јаблана,
То ћеш родит голема јунака,
Што ј' израсла небу до облака,
Под круном ће јунак царовати,
Што око ње остало цвијеће,
Поклања се великом цвијету,
То ће бити наша Србадија,
Па ће њему цјеливати руку,
Цјеливати руку и кољено,
Што је златне растурила гране,
Златне гране на четири стране,
По свој Босни и Херцеговини,
Његова ће бити царевина
И славно ће управљати њоме.
Кад је госпи санак толковао,
Госпоја му пољубила руку
Мало вријеме затим постојало
Госпоја се породити пође,

Краљ Стефану када хабер дође,
 Ог весеља шетати се пође,
 Саста му се у двору весеље,
 Сзога сина шаље на крштење,
 Лијепо му име нађенуше,
 По имену Душане Стеване.
 Дођоше му сва српска господа,
 Међу њима дванајест војвода.
 Прославише честито рођење.
 Мало вр'јеме за дуго не било,
 Кад ђетету седам годин било,
 Дадоше га да књигу научи.
 На брзо је књигу научио.
 Поче ићи бабу у одају,
 Пак све баба за градове пита.
 Колико је у Босни градова,
 У свој Босни и Херцеговини.
 Краљ Стефану то мило бијаше,
 Али њему власти не даваше,
 Већ овако њему говораше:
 Брзо хајде учитељу своме,
 Доћ' ће вр'јеме и јунаштву твоме,
 Пак ћеш знати земље и градове
 Од Дунава до Снџега мора,
 Твоје, сине, све то бити мора.
 Већ нека те Господ благослови,
 Нека расту српски соколови,
 Који ће нам раширити царство,
 Повисити Србадију славну.

Народна пјесма (из Босне).

Завируј уgrundовници.

Личани, досељеници у Великим Бастајима, туже нам се, да су страдали са својим купом земље од тамошње српске земљорадничке задруге. Кажу, да су купили од задруге посједе (она је купила већи посјед од Жидова Пика и парцелирала га) у увјерењу, да уз посједе купују и овлаштење у земљишној заједници. Веле, да им је ствар била тако представљена. Међутим да су задругари прије тога овлаштеничка права купили за се, а њима продали земљу без њих. Зато да су у великој невољи, јер немају ни дрва, а морају за пашу плаћати по грлу годишње 10 К. За њима се мислило доселити још личких српских породица у овај крај, који плаве туђинци, али сад да су суспрегли.

Ми не знамо, како ова ствар стоји и је ли ово овако све, како нам пишу. Нама се чини немогуће, да би једна српска земљорадничка задруга хтјела хотимице довести у неприлику Србе ратаре. Може бити или боље, то је истина, да су досељеници Личани били увјерени да ће уз посјед купити и овлаштеничка права, па нису ни завиривали у grundовницу, да виде, је ли уз посјед скопчано и овлаштеничко право.

Јер у grundовници то мора бити проведено. Да су завирили у њу, они би видјели, да уз посједе није спојено овлаштеничко право, па их не би ни купили, а ако би, не би дали за њих онолико, колико су дали, вјерујући да купују и овлаштеничко право.

Не треба ником вјеровати негледуш. Вјеруј у првом реду својим очима, па онда, ако ћеш, можеш вјеровати туђим ријечима.

Овако наши ратари често раде. Колико има, који купе оптерећене посједе, а да су завирили у grundовницу, видјели би, шта је. Него они се погоде, исплате, па тек код преноса виде своје зло. А кад си већ дао новце, стигни их онда.

Зато ви, који селите из Лике и насељавате се по другим крајевима, ако мислите, да не можете обастати без овлаштеничког права у земљишној заједници, најприје завирите у grundовницу, да видите, је ли уз посјед спојено то право. Па онда, видите у „Правилнику“ земљишне заједнице, колика је приступнина (статуовина) одређена за странца човјека, који купи овлаштеничко право. Јер, док не платите приступнину, не можете ступити у уживање овлаштеничког права, бадава вам је што сте купили посјед, који га има.

Најприје се треба о свему пропитати, па онда одријешити кесу. Па и кад уговор склапате, требате продаваоца о том питати, и о том се с њим лијепо споразумјети. Нећеш га касније кривити ни за што, а ни он неће на тебе жалити, што си га не крива обиједио.

Отвори очи, кад радиш озбиљне послове, па се нећеш морати кајати.

Шта се збива у нас и у свијету.

Бан на светосавској забави. На Велика три Јерарха приредили су загревачки Срби светосавску забаву. На забаву је дошао сидан свијет српски и хрватски. Забаву је походио нови бан и баница.

Сјетимо се, да се у Акуртијевој оптужници оптужују и светосавске забаве. Сељак Миле Митрић осуђен је на пет година робије, што је тобоже у свом селу приређивао светосавску забаву. Чудно ли се времена мијењају!

Прво примање новог бана. У недјељу у 10 сати прије подне приказао је подбан г. Чаврак земаљско чиновништво новом бану г. д-ру *Томашићу*. У поздравном говору рекао је подбан г. Чаврак, да ће се чиновништво увијек држати само закона и правде, јер је оно ту за народ, а не народ за њега. Бан се захвалио наглазивши, да управа мора бити стална, законита и праведна, јер се владе и банови мијењају, а уређење управе остаје, па се не смије пово-

дирити за политичким промјенама. Иза тога при-
мио је бан представнике судства и других вла-
сти, депутације и изасланства, више достојан-
ственика и угледних политичких личности.

Судбена рочишта на Богојављење и св. Саву.

Јављају нам из Дубрава, да је огулински суд
(судац Орешковић) одредио два судбена рочи-
шта у парницама, у којима су обје странке
православни Срби, лицем на Богојављење и св.
Саву. Суцу мора бити познато, да су Дубраве
чисто српско село. Једна је парница Илије Ви-
шњића против Милоша Затезала, а друга за-
друге Ребић против Вишњића Илије.

Ми упозоравамо г. суца, да у будуће при-
пази код одређивања рочишта, како му се не
би поткрала оваква омашка, јер држимо да то
није хотимице урадио.

Пријатељи „Српског Кола“. Послали су нам
претплату на „Српско Коло“ господа: Раде С.
Петровић из Ком. Моравица за 11, Стеван Ву-
косављевић из Манђелоса за 16, Радивој Стој-
ковић из Сурдука за 5 и Љуб. Бабић, свећеник
из Ст. Села за 17 претплатника.

Сплетне неких католичких свећеника. Кад се
чуло, да ће постати бан др. Никола Томашић,
узбунили се били у Загребу неки католички
свећеници. Страшно их је увриједило, што ће
постати баном човјек, који је био римокатолик
па прешао у православну вјеру. Ишао је у Беч
сам сарајевски надбискуп Штадлер, да то спри-
јечи; слао је свог изасланика у Беч и загре-
бачки надбискуп Посиловић по истом послу.
Загребачки каноници протестирали су брзојавно.
Новине надбискупа загребачког „Hrvatstvo“ пи-
сале су као махните против тога. Али не помо-
же ништа.

Видите, какви су ови људи. Непрестано
маме нас Србе православне, да будемо Хрвати.
Лијепо би нам било, кад би били изроди и
одrekli се свог имена. Све једно би нас про-
гонили и неби нам дали ти вајни пријатељи
једнаких права с католицима.

Франк долијао. Франкова породица запала
је у гадан сос. Лист хрватских напредњака
„Рокрет“ изнио је, да је Франков син Владимир
прозвани Хадес, управљајући туђим имањем,
које је у близини Загреба, а зове се Јанкомир,
проневјерио 60.000 К, колико је познато, а
биће тога још и више, каже тај лист. Та про-
невјера стара је већ 2 до 3 године. Да се до-
чепа новаца, продао је своју странку Рауху,
јер је овај обећао, да ће то имање за масне
паре купити, да буде земаљско угледно добро,
као Божјаквина. Зато су франковци, каже, и
упели сву снагу, да Рауха уздрже. Зато оптуж-
бе Срба, клевете и лажи против нас. Но Раух
је пао прије, него што је могао да прекупи то
имање, и Франков син паде у велико зло. „Ро-

крет“ пише, да му не остаје друго него Лепо-
глава, у коју је хтио стрпати лажима невине
Србе. „Рокрет“ вели да за ово има сијасет свје-
дока, а и писмених доказа и чика Франка, нека
га тужи.

Видјећемо, шта ће се излећи из овог. Ако
је истина, онда је ипак враг дошао по своје.
Бог је спор али достижан.

Петар Бијал се љути. Чујемо, да се Петар
Бијал, гласовити свједок против глинских Срба
у велеиздајничком процесу и трговац у Глини
страшно љути, што српски сељаци неће да па-
зару код њега.

Чудна човјека, Бог га не видио! Зар он
није знао, шта ради, кад је ишао да криво
свједочи против глинских Срба? Зар је он
мислио, да ће му Срби назидати трокатницу,
пољубити руку и рећи: хвала, зато што је
хтио 9 добрих глинских Срба на правди бога
главе ментовати и што се криво закleo, да до
1906. године није у оном крају било ниједног
Србина?

Ма нису Срби луда сјекира, која себи
сама маљ усијеца, да је дере по ушицама. Ако
нас и има свакојакних, али тако лудих нема.

Видјеће он још боље, да „Власи“ баш нису
такве будале, за какве их он држи.

Радојчићеви другови. Осим катихете Радој-
чића гласали су код жупанијских избора за
раухо-франковце још и ови тобожњи Срби:
Раде Еремија и Алекса Маџарац. Што смо
рекли у прошлом броју за Радојчића, то ври-
једи и за њих.

Оланшица новинама. Раух је био забранио
продају новина по улицама. Од тога је велика
штета задесила новине. Јер многи човјек купи
кад му се новина понуди, на ноге донесе. Сад
је нова влада опет допустила да се новине
слободно распродају.

У Пакрацу имају Жидови поред свега оста-
лога и своју вишу дјевојачку школу, и своју
штампарију, а сад оснивају, охрабрани и помо-
гнути од тамошњих Срба и српских просветних
установа, и своју жидовску књијницу. И жи-
довска женска задруга помаже при оснивању
те најновије њихове тековине, а неки Срби, неки
српски препаранди или професори, који су Жи-
дове и до сад при њиховим споменутих доса-
дашњим успесима помагали, наговарају сад неке
Српкиње, да се и Српска Женска Задруга и за
ту књијницу заузме.

Франковци против проширења изборног права.
Не знамо, шта је франковцима тако тешко.
Хоће ли да забашуре прљавштину Владимира
Франка са добром Јанкомир, или им иначе
ствари зло стоје. Тек они подражавају живце
својих телића најгорим средствима. Сад дижу
хајку против проширења изборног права, јер

да ће то с данашњом подјелом котарева бити потпуна пропаст Хрватства. *Ти исти франковци су 1907. год. молили коалицију, да прихвати исту оваку основу дра Першића с истом подјелом котара.* А сад дижу и куку и мотику против ње.

Па да нису изгубили памет ти вајни спаситељи Хрватске и чувари монархије! А није ни чудо. Оде им пријатељ Раух, па ако и сиромашнији слојеви народа добију право гласа код избора, куку њима, јер сад и сами увиђају, да им је и последње теле прогледало, па неће више да купује рог за свијећу.

Доротка осуђен. Још крајем мјесеца јула 1908. изашла су у благопокојној Рауховој „Уставности“ некаква писма из Лице, која за право и нису никаква писма, већ море погрда и клевета, сасутих на лично и политичко поштење нашег одличног пријатеља „велеиздајника“ *Стевана Калембера*, трговца у Кореници. Госп. Калембер је због тих писама тужио уредника „Уставности“, познату Раухову праљу, *Доротку*. Расправа је била одређена за понедјељак. Доротка је додуше поднио молбу за одгоду, јер је тешко живчано оболио, па је морао отићи у Беч на лијечење, али суд те молбе није уважио, већ је Доротку осудио *на затвор од два мјесеца*, који се претвара у глобу од 300 К, на ношење трошкова заступања и на уврштење осуде у „Народне Новине“ на његов трошак.

Свака сила за времена, а невоља редом иде, г. Доротка!

Како је Раухова влада Франку прибављала „присташе“. Франк је за Рауха поставио начело „помагања појединаца“, и то је била његова подлога савеза с Раухом. А Раух је тачно извршивао обавезе, које су из тога извирале. Сама влада и извјеститељи по њезиној упуту савјетовали су људе, који су долазили што тражити, да се обрате Франку за препоруку. Готово стална била је у владиним канцеларијама упута: *Идите Франку!* Тако је Франк долазио до „присташа“ и — клијената! А посредовања добро носе оном, ко их зна у своју корист употребити. Да Јозуа то умије, о том је свако на чисту.

Крањчићево страданије. Лијепа је то била служба: бити тајник банов па сједити беспослен у предсобљу банову, уприличавати пијанке и пратити Павела на путовањима. Млади Крањчић мислио је да ће и даље тако ићи, па је по старом обичају долазио на један сат у уред, тек да се покаже. Тако је било до понедјељка. Ал' гле јада изненада. У понедјељак уручише несуђеном племићу декрет да сели у Осиек к жупанијској области, гдје ће морати чинити оно, чега се читав живот плашио као враг тамјана: мораће радити.

Српски родитељи (старатељи), који желе упуте да своје ваљане баке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних, корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код свђјих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства. Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских доброт. задруга.

Одговори уредништва.

М. С. у Ср. Н. У бившој Крајини не дијели се задружна имовина по лозама (по браћи, како ви велите), него по броју мушких и женских чланова, који су у задрузи овлаштени онога дана кад се диоба затражи. Тако гласи § 32. задружног закона, и ту помоћи нема. У провинцијалу се дијели по лозама.

Ако старији брат неправедно прогони млађу браћу, може се по задружном закону (§ 22—27) пријавити опћ. поглаварству. Али боље је гледати се са братом нагодити у миру и љубави.

По §-у 19. з. зак. мора кућегосподар полагати рачун о управи задругарима. Нису ли задругари задовољни, рјешава ствар опћ. поглаварство, па онда кот. област. Господар мора положити рачун до конца јануара сваке године. Не положи ли, имаду задругари право, да у року даља три мјесеца траже преко опћ. поглаварства, нека положи рачун.

Не разумијемо, како сте ви препустили све добро брату да ужива, па вам он сад не да приступити на добро, ни какве сте то новце и откуд слали. Пишите нам јасније.

Оне дописе не можемо уврстити, јер „Српско Коло“, као што сами видите, сличне ствари не штампа. Такве се ствари морају расправити судом и пред надлежним областима.

Н. К. у Б. Не знамо, шта би Ви хтјели да Вам пишемо о социјалним демократама. Није нам јасно Ваше питање.

Ј. Б. у Ш. Ту нема друге помоћи, него нека земљишна заједница прописаним путем ургира владу, то јест, замоли да се правилник чим пре потврди. Јер Ви сте влади послали правилник на потврду.

Ј. П. и другови у С. Ваше писмо није нам јасно. Да сте могли наћи кога добра господина, да Вам састави писмо, било би добро.

На скупштину з. заједнице има право доћи само овлашћеник (за задругу кућегосподар, за недорасло дете отац или татор), а не цело село. Ради ли се противно, треба се притужити кот. области по § 45. јер то је протузаконит рад.

Овлашћеницима се мора допустити увид у темељну књигу. Прави ли ко силу, ваља се притужити опет кот. области.

У Крајини по закону морају се признати за овлашћенике, који су до 8. јунија 1871. спадали у крајишничке породице, које су живеле у задружној вези

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

а и које нису живеле у задружној већи, али су вршиле крајишничке дужности. Затим они, који су пре уређења заједнице или њихови преци стекли власништво крајишничке куће (нумере), којој је припадало овлаштенство. И најзад по §-у 92. закона о уређењу заједница они, који су пре уређења з. заједнице вршили фактично право уживања у з. заједници, па макар и не били власници овлаштеног земљишта, дакле поседници фактичног права уживања користи у з. з. Према томе није истина да се само поседник крајишничког поседа може признати за овлаштеника. У §-у 92. закон ставља изузетак, да се мора признати за овлаштеника, ко може доказати, да је пре уређења з. з. заиста, фактично извршивао право уживања.

Ми не разумемо из Вашег писма, је ли Ваша заједница коначно уређена, имате ли потврђен правилник, јесте ли се притуживали области надлежној зато, што Вам ускраћују право уживања, шта су области решиле? Исто тако не разумемо оно о газдама и њиховим синовима. Ми би Вам врло радо на све одговорили, кад би нам све јасно рекли.

Можемо Вам рећи сад само то: Ако Вам ко пориче овлаштење, обратите се притужбом на кот. област према §-у 52. и 53. закона.

С. Н. и др. у В. Б. Ако је земљиште, с којим је скопчано урбарско право, на Вас грунтовно пренесено, онда Ви морате још платити приступнину (статуовину) земљишној заједници, онолику, колика је у правилнику одређена. Онда ћете текар моћи ступити у уживање, а прије не, јер закон тако одређује. Ако је земљиште на Вас грунтовно пренесено, макар и нисте исплатили цијелу куповнину, вама се мора дати да уживате своје право у земљишној заједници, чим платите статуювину. Осим ако сте другачије уговорили.

Србину Полојцу. Примили смо допис, али не можемо га штампати, док не знамо, ко га је написао. Ништа без потписа не штампамо. Чим нешто није потписано, одмах је сумњиво. Бојати се да није истина.

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци

„ „ 0.20

=== Све три књиге К. 1.60 франко. ===

Наручују се упутницом.

„Српско Коло“
прима огласе по најумјеренијој цијени.

Чудо од Буквара!

Господине! Ти си нас сиромаше са твојим Букваром без по муке научио да читамо и пишемо од св. Николе до Три Јерарха. Фала ти.

Никола и Лазар Анђелковић, бозације.

Чим узме овај Буквар у руке било младо, било старо, одмах уме и да чита и да пише. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура, тај га одмах добија са плаћеном поштарином. **Ulma, Temesmegye.**

Љубомир Јовановић

821 1 - 20

школски управитељ и учитељ.

Лековито варошко АРТЕСКО КУПАТИЛО

Фрање Ракоцаја пут. - У НОВОМ САДУ. - Телефон бр. 264.

Отворено п еко целе године.

Надалеко припознато, те хиљадама похваљено као лековито купатило, с најјачом садржином јодне лековите воде, која је по исказу првака хемичара, потпунија него садржина јода у купатилу Лицику.

Најлековитија сумпорна вода за лечење Ишиаса, хроничне реуме, костобоље и севоитине, женске болести и т. д.

Сваковрсна лечења ладног купања. Угљене киселине, фанго, блатне и сумпоровите купке. Електрична купања. Сваковрсне лековите и вибрационе масаже. Радиогенова лечења са пићем и купањем. Сунчана, ваздушна и у песку купања. Раскошно парно купатило. Дивна дворана за читање, за одмарање, одлично уређена гостиона са елегантним гостинским собама и добром кујном. Возња аутомобилом до купатила и натраг у варош. Стаяан купалишни лекар. Комбиниране јефтине цене за купке. Диван ценовник се на захтев шаље бесплатно и франко.

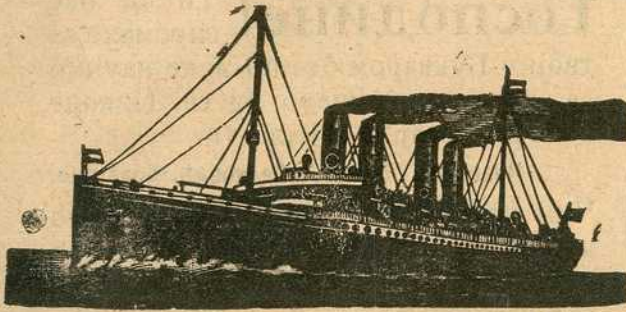
УПРАВА КУПАТИЛА.

МОКРЕЊЕ

у кревету приписује се често несташности, док је ова мана заправо посљедица ослабљене затворне мишице мјехура. Препоручује се потражити од Institut Sanitas, Velburg P 319. Bayerн бесплатну упуту о лијечењу. Добу и спол особе, која од тога трпи мора се назначити. 680

БРЕМЕН = АМЕРИКА

Од кр. земаљске владе уз јамчевину од 50.000 Круна повлаштена пословница за одрему путника сељачког и радничког сталежа из Загреба преко Бремена у Америку, Азију, Африку и Аустралију.

**СЈЕВЕРО=ЊЕМАЧКИ ЛОД
ЗАГРЕБ** прије **Ф. МИСЛЕР**

Петрињска улица 85.

775

Биро за оглашивање П. Крстоношића у Новом Саду.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ

којекаквим збубаним опасачима за килу кад је **лечнички доказано**, да вам моји **чувени потпасачи за килу сигурну помоћ** могу пружити, тако да сте безбрижни и дању и ноћу. **Хиљаду захвалница** од оних, који се помогли, стоје свакоме на увид.

Даље препоручујем све потребне **справе за лечнике, бабице, хrome и с конштаком**. За болеснике **све справе**. Разашиље се под највећом тајном. — Иштите **ценовник бадава и франко**.

АУГУСТ ЦИГЛЕР у Новом Саду (Ujvidék)

преко од Централног Кредитног Завода I./K.

4106

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

једина је задруга, која се поред исплаћивања посмртнине од **К 500** (мало коло) или **К 1.000** (средње коло) или **К 2.000** (велико коло) **брине и за сирочад својих редовних чланова тима**, што их из чистог добитка и прилога изванредних чланова, који иду у „Фонд за сирочад Српског Братства“, спрема за живот школовањем или давањем на занате и трговину.

Позивљу се дакле Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године те могу уредно приносе плаћати, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**, да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће).

Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа (Zagreb, Писа бр. 7)**, па и повјереници, гдје их има. 15

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

БАДАВА И БЕСПЛАТНО

шаљем на захтјев свакому посједнику

ГРАМОФОНА

или оним, који си **таковог неуморног кућног весељака** набавити желе, мој **илустровани цијеник** као и најновији **укусно израђени**, са портретима наших најобљубљених умјетника **провиђени попис плоча** најбоље успјелијех српских, хрватских, словенских, босанских, турских, као и интернационалних снимака.

Најбоље наравно врело за плоче и апарате, јер се не ограничујем на једно твориво, него држим **више прворвртних творива на залихи**.

Продаја уз најниже творничке цијене. Старе плоче **примам у замјену**. Залиха пера, мембрана, игала и т. д.

— **Властита радиона за поправке**. —

M. DRUCKER.

254

Илица, 89. — ЗАГРЕБ. — Илица, 89.

Оглашујте у „Српском Колу“.

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.